

Dünya genelinde Parkinson hastalığına bağlı sakatlık ve ölümler hızla artıyor

Dünyada her yıl 11 Nisan Parkinson hastalığı için farkındalık yaratmak ve bu hastalıkla mücadelede dikkati çekmek için "Dünya Parkinson Günü" olarak anılıyor.

AA muhabiri bu kapsamda, Parkinson hastalığına ilişkin uluslararası örgüt ve sağlık kuruluşlarında yer alan bilgileri derledi.

Halk arasında "yaşlılık hastalığı" olarak da bilinen Parkinson ilk kez 1817'de Londra'da doktor James Parkinson tarafından tanımlandı.

Lüksemburg'ta 2005'te düzenlenen 9. Dünya Parkinson Hastalığı Günü Konferansı'nda "kırmızı lale" hastalığın resmi sembolü olarak kabul edildi.

Parkinson hastalığının, beyinde "dopamin" adı verilen hücrelerin birbiriyle haberleşmesini sağlayan maddeyi üreten hücrelerin bozulması sonucu ortaya çıktığı ifade ediliyor.

Titreme, ağırlı kas kısılmaları ve konuşma güçlüğü en yaygın belirtileri

Dünya Sağlık Örgütüne (DSÖ) göre hareket, ruh sağlığı, uyku, ağrı ve diğer sağlık sorunlarına neden olan bir beyin hastalığı olan Parkinson'un en yaygın belirtileri arasında "titreme, ağırlı kas kısılmaları ve konuşma güçlüğü" yer alıyor.

Zaman içerisinde semptomlarının kötüleştiği görülen Parkinson hastalığının, günümüzde tedavisi bulunmazken, semptomlar terapi ve ilaçlarla azaltılabiliyor.

Yakalananların büyük oranda engelli olmasına neden olan hastalık, kişileri bakıma muhtaç hale de getiriyor.

Öte yandan Parkinson hastalığı olan birçok kişide, beyin hücrelerinin zarar görmesi sonucu düşünme, hatırlama ve muhakeme gibi zihinsel işlevlerin kişilerin günlük yaşamını ve aktivitelerini etkileyecek düzeyde kaybına yol açan demans hastalığı gelişiyor.

Dünya genelinde 10 milyondan

fazla Parkinson hastası bulunuyor Parkinson's Foundation'ın verilerine göre, dünya genelinde Parkinson hastalığından mustarip kişilerin sayısı 10 milyonu aşıyor.

Yakalananların büyük çoğunluğunu 60 yaş üstü kişilerin oluşturduğu Parkinson hastalığının, erkeklerde görülme sıklığı kadınlara göre 1,5 kat daha fazla. Parkinson hastalığı teşhisi konulanların sadece 4'ü 50 yaş altındaki kişiler.

"Parkinson's Europe" a göre, "dünyada en hızlı büyüyen" nörolojik hastalık olan Parkinson ile mücadele eden kişi sayısının 2050 yılına kadar iki katına çıkması bekleniyor.

Avrupa'da Parkinson kaynaklı ölüm en çok Yunanistan'da Açlık, iklim değişikliği, hastalık gibi küresel sorunlar üzerine bilimsel veriler yayımlayan "Our World in Data" sitesine göre, Avrupa kıtası 2019'da Parkinson kaynaklı ölümlerin en çok görüldüğü yerlerin başında geliyor.

Yunanistan, "Parkinson hastalığından hayatını kaybedenlerin sayısının en yüksek olduğu Avrupa ülkesi" konumunda.

2019 verilerine göre, Yunanistan'da her 100 bin kişiden 25,2, İtalya'da 15,6, Finlandiya'da 15,4, Almanya'da 15,1, İtalya'da 13,9, Arnavutluk'ta 12,8, İngiltere'de

12,7, Hollanda'da 12,4, Avusturya'da 12,3 ve Belçika'da 12'si hastalık nedeniyle yaşamını yitirdi.

Japonya'da her 100 bin kişiden 11'i, Avustralya'da 8,1'i, ve Kanada'da 9'u Parkinson hastalığından dolayı hayatını kaybetti.

Uzmanlar, vaka sayılarında ve hastalığa bağlı ölümlerde görülen artış, demografik büyümenin yanı sıra ortalama yaşam süresinin uzamasına bağlıyor.

ABD'de her yıl 90 bin kişi Parkinson'a yakalanıyor Yaklaşık 1 milyon kişilerin hastasının bulunduğu ABD'de her yıl ortalama 90 bin Amerikalıya Parkinson teşhisi konuluyor.

ABD'de 2030 yılı itibarıyla Parkinson hastalarının sayısının 1,2 milyona ulaşacağı tahmin ediliyor.

ABD Hastalık Kontrol ve Koruma Merkezine göre, hastalık, ülkede 14. ölüm nedeni arasında yer alıyor.

Yapay zekanın da kullanıldığı çalışmalar, hastalığın erken teşhisine odaklanıyor

Londra'daki Moorfields Göz Hastanesi ve University College London Oftalmoloji Enstitüsü'nden araştırmacılar, göz taramaları sayesinde Parkinson hastalığının henüz belirtileri ortaya çıkmadan tespit edilebileceğini öne sürdü.

Araştırmacılar, 40 ila 69 yaşlarındaki 67 bin 311 sağlıklı gönüllünün sağlık bilgilerini içeren veri tabanından yararlanarak Parkinson hastaları ile hasta olmayanların gözlerinde fiziksel farklılıkların saptandığını ortaya koydu.

Bu kapsamda uzmanlar, hastalığın semptomları henüz görülmeden bu taramayı yaptırmanın, hastalığın erken teşhis edilmesine yardımcı olabileceğini değerlendiriliyor.

İngiltere'de yapılan başka bir araştırma, katılımcıların kullandıkları akıllı saatlerden elde edilen verilerin, Parkinson hastalığının 7 yıl öncesine kadar teşhisinde yardımcı olabileceğini gösterdi.

Cardiff Üniversitesi bünyesindeki İngiltere Demans Araştırma Enstitüsünden araştırmacılar, ülkede, yaklaşık yarım milyon kişinin sağlık verilerinin bulunduğu "Biobank" adlı biyomedikal veri tabanını yapay zeka ile analiz etti.

Araştırmacılar, 7 yıl içerisinde bu hastalığın teşhisi konulan katılımcıların hareketlerinin sağlıklı bireylere göre daha yavaş olduğunu tespit etti.

Bu kapsamda araştırmacılar akıllı saatlerin Parkinson belirtilerinin 7 yıl kadar erken teşhisine yardımcı olabileceğini ortaya koydu.

Hastalar, ameliyat korkusunu sanal gerçeklikle yeniyor

DEÜ Teknoloji Geliştirme Bölgesi'nde şirket kuran Özcan, genel anestezi uygulanmadan yapılan ritim bozukluğu ameliyatlarında hastaların çekincelerini gidermek için çalışma yürüttü. Özcan 1 yıllık çalışma sonunda, hastaların ameliyata hazırlık ve devamındaki tüm süreci 360 derecelik görüş imkanıyla izleyebildiği sanal gerçeklik uygulaması hazırladı.

Uygulama sayesinde operasyon sürecinde yaşayacaklarını önceden gören hastaların ameliyata daha rahat girdiği gözlemlendi.

"Ameliyattan önce 3 boyutlu seyahat"

Kardiyoloji Uzmanı Prof. Dr. Emin Evren Özcan, AA muhabirine, ritim bozukluğu ameliyatlarının, bozukluğuna neden olan odakların baskılanmaması için genellikle genel anestezi uygulanmadan yapıldığını, bu durumun da hastalarda tedirginliğe neden olduğunu anlattı.

Hastalardaki korku ve endişenin, ameliyat sürecinde ne yaşayacaklarını bilmemelerinden kaynaklandığını ifade eden Özcan, "İnsanları bilinmezlik korkutur. Hastalarımızın bu süreçte yaşayacaklarını daha önceden deneyimleyecekleri bir sanal dünya oluşturduk. Hastalar ameliyattan önce bu 3 boyutlu dünyada bir seyahate çıkıyorlar. Bu süreçte yaşayacaklarını

hastane odasında, ameliyathaneye gelmeden önce bir kere yaşıyorlar. Bu da onları rahatlatıyor. Buraya geldiklerinde daha önce burada bulunmuş gibi bir his oluyor" dedi.

Ameliyatta milimetrik işlemler yaptıklarını, bu nedenle hastaların rahat olmalarının önemli olduğunu aktaran Özcan, uygulamayı eğitim için gittiği yurt dışındaki doktorlara da anlattığını belirtti.

Özcan, ameliyat sırasında da hastalarına kutsal, gökyüzü ve orman gibi rahatlatıcı görüntüler izlettiklerini aktararak, uygulama sayesinde ameliyatlarında daha konforlu geçtiğini kaydetti.

Bale sanatçısı Simge Yaman da 10 yıldır yaşadığı kalbindeki ritim bozukluğunun son zamanlarda mesleğini yapmasını güçleştirdiğini anlattı. Ameliyat olmaktan korktuğunu vurgulayan Yaman, şöyle konuştu:

"Doktorum da bilgi verdi ama kalpte yapılan bir işlem olduğu için korkuyordum. Sanal gerçeklik platformunun bulunduğu gözlükle bilgilendirildim. Ameliyathane ortamını hiç görmemiştim, bu gözlük sayesinde gördüm. Doktorlarla sanal ortamda tanıştım. Operasyon sırasında yaşayacağım işlemler ve ortamı bu sayede önceden yaşadım. Ameliyathaneye girdiğimde çok olmadım. Doktorları da önceden tanıdığım için kendimi güvende ve rahat hissettim."

Kaldırımdan düşünce diz bağları kopan hasta, tendon nakliyle ayağa kalktı

Konya'da yaşayan Şahin Murat, kaldırımda yürürken dengesini kaybedip düştü. Tüm çabalarına rağmen ayağa kalkamayan Murat, hastaneye götürüldü.

Yapılan kontrollerde sağ dizindeki bağlarının kopmuştu tespit edilen ve Konya Şehir Hastanesinde ameliyata alınan Murat, Ortopedi ve Travmatoloji Uzmanı Doç. Dr. Ahmet Yıldırım ile ekibinin kapalı yöntemle yaptığı operasyonla yeniden yürümeye başladı.

"Dizin hareketini ve stabilizasyonunu sağlayacak bütün yapılar kopmuştu"

Ameliyatı gerçekleştiren Yıldırım, AA muhabirine, hastanın geleceği açısından çok önemli bir operasyon geçirdiğini söyledi.

Çoklu bağ yaralanması adı verilen bu tür yaralanmaların, genellikle tarımsal faaliyetler, kayak sporu veya trafik kazalarında görüldüğünü aktaran Yıldırım, "Hastamızın, dizin eklemine tutan ön çapraz, arka çapraz ile iç ve dış yan bağların neredeyse tamamı kopmuş. Yani dizin hareketini ve stabilizasyonunu sağlayacak bütün yapılar kopmuştu. Buna bir de menüsküs yırtığı da eşlik ediyor" diye konuştu.

Yapılan kontrollerin ve birkaç gün bekleme süreci ardından hastayı ameliyata aldıklarını anlatan Yıldırım, şunları kaydetti:

"İnsan vücudunda yedek tendonlar vardır. Bunların her biri bir bağı onarabilir. Hastamızda fazlaca bağ onarımı gereği duyduğumuz için sağ ve sol bacağından 2'er ten-

don aldık. Bu tendonları 'yedek bağ' olarak kullanıp, tamamen kapalı yöntemle ve başarılı şekilde operasyonunu gerçekleştirdik. Kadavradan bile bu tendonları alıp, ameliyat yapıyoruz. Ameliyatı kapalı yöntemle yaptığımız için neredeyse hiç şişlik oluşmadı."

Yıldırım, ameliyatın üzerinden henüz bir hafta geçmesine rağmen hastanın yürümeye başladığını vurguladı.

Hastanın tam olarak normal hayatına dönmek için 2-3 ay bulabileceğini belirten Yıldırım, "Eskiden 'Bu diz kötüdür kalır' denilen bu tür yaralanmalar, son yıllarda kapalı yöntemle tedavi edilebilir ve çok iyi sonuçlar alınabilir bir noktaya geldi." dedi.

Düşünce bir daha ayağa kalkmamış

Yeniden yürümeye başlayan Şahin Murat, görünmez bir kazanın başına geldiğini söyledi.

Düştüğü kaldırımda tadilat yapıldığını aktaran Murat, şöyle konuştu:

"Kaldırımdan düştüğüm sırada ayağım, kaldırımla yol arasına girdi. Düşerken gövdem ileriye gidince dizim döndü. Ayağım kalkmaya çalışmama tekrar yere düşmem bir oldu. Ben çapraz bağ yaralanması zannetmişim ama dizimde kopmayan bağ kalmamış. Doktorlar bu durumun çok nadir görüldüğünü söylediler. Ameliyatın ardından yavaş yavaş sağlığıma kavuşuyorum.

Gelişen teknoloji mamografi cihazlarındaki konforu da artırdı

Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Radyoloji Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi Doç. Dr. Ebru Özcan Sanhal, her 8 kadından birinin meme kanserine yakalanma riskinin olduğunu belirterek, gelişen teknoloji sayesinde artık mamografi çekirmenin eskisi kadar ağrılı olmadığını bildirdi.

Meme Sağlığı ve Hastalıkları Merkezinin radyoloji biriminden sorumlu Sanhal, AA muhabirine yaptığı açıklamada, meme kanserinin dünyada olduğu gibi Türkiye'de de kadınlarda en sık görülen kanser türü olduğunu belirtti.

Dünyada her 8 kadından birinin meme kanserine yakalanma riski bulunduğunu aktaran Sanhal, "Meme kanserinde erken tanının öneminin vurgulanması çok önemli. Bu amaçla mamografiyle tarama önem kazanıyor. 40 yaş itibarıyla yaş arttıkça meme kanseri riski de artıyor. O nedenle her yıl mamografiyle taramalarımız devam ediyor." ifadesini kullandı.

Meme kanserine yakalanma sıklığının 40 yaş üzerinde arttığını belirten Sanhal, şunları kaydetti:

"Hem dünyada hem ülkemizde en sık ölüme neden olan kadın kanseri, meme kanseridir. Erken tanı alan meme kanseri hastalarımızda erken tedavi olanakları ölüm riskini

önemli ölçüde azalıyor. En önemli kazanımımız bu. Hedefimiz meme kanserinde ölümleri azaltmak. Bunun için düzenli mamografi çekirmek gerekiyor. Mamografi çekmek eskiden kadınların korkulu rüyası gibiydi ancak teknoloji ilerledikçe yeni cihazlarda ağrı duygusu daha az. Yeni cihazlarımız teknoloji ürünü. Hastalar için daha konforlu mamografi tetikleri yapıyoruz, başarılı sonuçlar alıyoruz."

Sanhal, meme kanseri konusunda farkındalık yaratmak istediklerini vurgulayarak, aile öyküsü veya bulguları olanların 40 yaş beklemeyen yıllık kontrollerini yaptırması gerek-

tiğini söyledi.

"Avrupa ülkelerinde meme kanserine yakalanma yaşı daha yüksek" Mamografiyle taramaların tanıda başarılı sonuçlar sunduğuna dikkati çeken Sanhal, şu bilgileri verdi:

"Erken yaşlarda da meme kanseri vakasına rastlayabiliyoruz. Ancak 40 yaş sonrası şikayeti olmasa da mutlaka mamografi çekirmeleri gerekiyor. Meme kanseri görülme sıklığı ülkeden ülkeye, bölgeden bölgeye değişiyor. Avrupa ülkelerinde meme kanserine yakalanma yaşı daha yüksek olmasına rağmen

ülkemizde daha erken yaşlarda görülüyor. Avrupa'da mamografi çekimleri 50 yaşında başlıyor, ülkemizde ise 40 yaşında öneriliyor."

Meme kanserinde genetik mutasyonların önemli olduğunu belirten Sanhal, ailesinde kanser vakası olanların meme kanserine yakalanma riskinin çok daha yüksek olduğunu ifade etti.

Sanhal, özellikle aile öyküsü olan, birinci derece akrabasında meme kanseri vakaları bulunan ve genlerinde mutasyon olanlara mamografi dışında ek taramalar önerdiklerini sözlerine ekledi.